

NGO I NHAC SI DU CA

ĐÃ RA ĐI MÃI MÃI...

Mai Thái Lĩnh

Nhạc sĩ Nguyễn Đốc Quang – cánh chim đầu đàn của Ban Trùm Ca và Phong trào Du Ca Việt Nam, đã vĩnh viễn ra đi. Là một người bạn, tôi muốn nhân dịp này phác họa lại một số nét về cuộc đời của người nhạc sĩ du ca này – người đã đưa tôi cho đời những bài hát nói lên lòng yêu, tâm tình của một thế hệ sinh ra và lớn lên trong chiến tranh:

Nguyễn Đốc Quang sinh ngày 11 tháng 2 năm 1944 tại Sơn Tây, là con trai thứ trong một gia đình có 6 anh chị em – ba trai, ba gái.

Tháng 4 năm 1954, cha anh – một viên chức trong ngành giáo dục, được cử đi công tác vào Sài Gòn. Nguyễn Đốc Quang – lúc đó mới 10 tuổi, theo cha mẹ vào Nam. Sau Hiệp định Genève (tháng 7 năm 1954), đất nước bị chia đôi, gia đình Quang cũng bị chia cắt: người anh cả cùng ba người chị gái đi về miền Bắc, chỉ có anh và đứa em trai út sống ở miền Nam cùng với cha mẹ cho đến tháng 4 năm 1975.

Năm 1959, cha anh được cử đi công tác tại Ty Tài vụ huyện Đà Lạt. Yêu mến cảnh vật và con người nơi đây, mẹ anh quyết định chuyển nơi này làm quê hương và mua lại căn nhà số 33 đường Calmette (nay là đường Phạm Ngọc Thạch) làm nơi cư ngụ lâu dài của gia đình. Thành phố Đà Lạt chính là nơi Nguyễn Đốc Quang đã sống một thời tuổi trẻ và cũng là nơi được tôi nhớ kỹ niềm sâu đậm nhất, in đậm vào nỗi nhớ tình ca của anh sau này.

Tại Đà Lạt, sau hai năm theo học tại Trường Bưởi, khoảng năm đầu tam Quang vào học tại trường Trung học Trần Hưng Đạo. Sau khi tốt nghiệp Tú tài II (năm 1964), Quang theo học tại

Vi n Đ i h c Đà L t và t t nghi p khóa 1 Chính tr Kinh doanh vào năm 1968.

T tu i thi u niên, Quang đã ham mê các sinh ho t đoàn th , nh t là phong trào H ng đ o. Nh ng ng i b n thân thi t đ u tiên c a anh nh các anh Hoàng Kim Châu, Đoàn Chim, v.v... v sau đ u tr thành nh ng huynh tr ng H ng đ o n i ti ng. Là m t thi u sinh, anh tr thành Đ i tr ng Đ i Voi, và sau đó là Đ i tr ng Nh t thu c Thi u đoàn Lê L i. Năm 1964, anh đ m nhi m ch c B y tr ng B y Ngân Thông c a Đ o Lâm Viên. Tinh th n H ng đ o y, Nguy n Đ c Quang đã gi mãi trong su t cu c đ i, th hi n trong nhi u sáng tác âm nh c cũng nh các ho t đ ng nhi u m t c a anh.

Vi n có năng khi u v âm nh c, Nguy n Đ c Quang đã ham mê sáng tác các ca khúc ngay t th i còn tr . Nh ng khác v i các nh c sĩ khác - th ng b t đ u quá trình sáng tác âm nh c c a mình b ng các b n tình ca, ca khúc đ u tay c a anh là m t bài hát dành cho H ng đ o có tên là “G m thi ng hào ki t” (1961).

Trong nh ng năm 1963-1964, nh ng bi n c chính tr đ n d p x y ra i mi n Nam đã khi n Nguy n Đ c Quang b t đ u quan tâm đ n nh ng v n đ chung c a đ t n c. Không ch đ ng l i i nh ng bài hát t p th dành cho các sinh ho t thanh thi u niên, Quang b t đ u chuy n h ng sang các ca khúc có ch đ “Tu i tr , Quê h ng, Dân t c”. Nh ng suy t c a c m t th h thanh niên sinh ra và l n lên trong chi n tranh, nh ng u t đ i v i v n m nh c a dân t c, s m nh c a nh ng ng i thanh niên yêu n c đ c ch t ch a trong m t lo t bài hát v sau đ c g i tên là Tr m ca (nh ng bài hát tr m t) [1]. Bài hát tiêu bi u cho th lo i này là bài “N i bu n nh c ti u”.

Trong nh ng năm 1964-1965, khi phong trào công tác xã h i bùng lên i mi n Nam, Quang cùng các b n tham gia các ho t đ ng xã h i nh : làm công tác xã h i, c u tr n n nhân bão l t, n n nhân chi n tranh, ... Nh ng bài hát c a anh b t đ u đ c ph bi n trong các tr i công tác xã h i, trong các đoàn th thanh thi u niên nh H ng đ o, Gia đình Ph t t , Thanh sinh công, v.v... đ c bi t là trong Ch ng trình Công tác hè năm 1965.

Sau mùa hè năm 1965, cùng v i m t s b n đ ng môn là c u h c sinh tr ng Tr n H ng Đ o (Hoàng Kim Châu, Tr n Tr ng Th o, Nguy n Qu c V n, Hoàng Thái Lĩnh), Nguy n Đ c Quang thành l p m t ban nh c. Đây là m t ban nh c c c k g n nh : ch v i m t cây đàn ghi-ta thùng và nh ng gi ng hát không chuyên nghi p c a nh ng sinh viên g c Đà L t, ban nh c này đã nhanh chóng chinh ph c đ c nhi u ng i hâm m . Phong cách bi u di n hoàn toàn m i m : ng i đ n tham d không ch đ nghe hát và v tay hoan hô mà cùng hát v i

nh ng ng i trên sân kh u theo tinh th n “hát hay không b ng hay hát”, “hát v i nhau”, “cùng nhau hát”. Trong n a cu i năm 1965, ban nh c này v n ch a có tên chính th c m c dù đã đi hát i nhi u n i và đ c hoan nghênh nhi t li t.

Tháng 12 năm 1965, ban nh c c a Nguy n Đ c Quang tr v thành ph quê nhà. Đêm 19-12-1965, ban nh c đã chính th c ra m t t i gi ng đ ng Spellman – Vi n Đ i h c Đà L t; cùng tham gia ch ng trình có nh c sĩ Ph m Duy v i nh ng bài “tâm ca” v a m i sáng tác. Đêm k ti p (20-12) ban nh c i trình di n m t bu i th hai t i gi ng đ ng Th Nhân và i n này có s tham gia c a Ph ng Oanh – ca sĩ hát dân ca tài năng nh t c a mi n Nam th i đó. Sau i n trình di n chung đó, Ph ng Oanh gia nh p ban nh c và tr thành gi ng ca n duy nh t c a ban nh c hình thành t ng u h ng này. Sau th i đi m l ch s đó, ban nh c i y tên là Tr m Ca. Ngày 19-12-1965 có th đ c xem là ngày ra đ i c a Ban Tr m Ca và cũng là s kh i đ u c a Phong trào Du Ca v sau này.

B c qua năm 1966, Ban Tr m Ca đã cùng v i nh c sĩ Ph m Duy đi l u di n i m t s t nh thành i mi n Nam. Đ c s h tr c a m t s huynh tr ng ho t đ ng thanh niên t i Sài-gòn, Nguy n Đ c Quang và Ban Tr m Ca đã t ch c 8 khóa Thanh ca Tác đ ng nh m đào t o h t nhân đ phát tri n phong trào. Cu i năm 1966, Phong trào Du ca Vi t Nam đ c chính th c thành l p nh m t t ch c thanh niên t nguy n v i m c đích giáo d c th h tr thông qua các ho t đ ng văn ngh và sinh ho t c ng đ ng. Đinh Gia L p – m t h ng đ o sinh, c u h c sinh Tr ng Tr n H ng Đ o, cũng là m t thành viên c a Ban Tr m Ca m c dù không tham gia trình di n, đã tr thành Ch t ch lâm th i c a Phong trào Du Ca.

Năm 1967, Phong trào Du Ca t ch c Đ i h i i n đ u tiên t i Sài Gòn. Đ c sĩ Hoàng Ng c Tu đ c b u làm Ch t ch và đã gi ch c v này cho đ n khi đ c thay th b i nhà báo Đ Ng c Y n (năm 1972). T ch c thanh niên m i m này đã phát tri n r ng kh p trên kh p các t nh thành i mi n Nam Vi t Nam cho đ n t n tháng 4 năm 1975 m i ng ng ho t đ ng t i qu c n i.

Có m t chi ti t thú v c n đ c nh c đ n: nhà đ xe (garage) và nhà b p c a ngôi bi t th s 114 đ ng S ng Nguy t Anh[2] – Sài Gòn (t gia c a anh Tu) chính là “t i m” c a Ban Tr m Ca ngay t lúc ban nh c ch a có tên. Nói cách khác, huynh tr ng Hoàng Ng c Tu chính là v “m nh th ng quân” đã c u mang Ban Tr m Ca và Phong trào Du ca ngay t th i còn tr ng n c.

